Position Paper van de Hartstichting

Ten behoeve van het rondetafelgesprek niet-reanimerenpenning, 30 maart 2020

Missie hart- en vaatziekten verslaan

De Hartstichting heeft als missie om hart- en vaatziekten te verslaan. Wij willen (samen met vele partijen) voorwaarden scheppen, zodat mensen die gereanimeerd willen worden de kans hebben om een hartstilstand te overleven. Elke week krijgen ruim 300 Nederlanders een hartstilstand buiten het ziekenhuis. Vaak in of rond het huis. De kans op overleven is het grootst als er binnen zes minuten wordt gestart met reanimatie. Hierdoor kunnen veel mensen die nog midden in het leven staan, blijven leven.

Reanimatie bij hartstilstand

De kans om bij een hartstilstand gereanimeerd te worden en het te overleven, is enorm toegenomen de afgelopen dertig jaar. In de jaren negentig overleefde nog maar 9 procent van de slachtoffers een hartstilstand. Nu overleeft circa 23 procent van de gereanimeerde slachtoffers. Hier zijn we enorm blij mee. Met het landelijk dekkend oproepsysteem HartslagNu komen burgerhulpverleners snel ter plaatse (gemiddeld 2,5 minuten sneller dan de ambulance), halen een AED en starten met reanimeren. Ook worden de politie en brandweer opgeroepen bij een reanimatie. Daarnaast verlaat ruim 90 procent van overlevenden in een redelijke tot goede neurologische conditie het ziekenhuis. En is slechts 2 tot 4 procent van de mensen die een reanimatie buiten het ziekenhuis overleven, blijvend afhankelijk van dagelijkse zorg.

Niet-reanimerenwens

Wij zijn ons er sterk van bewust dat er mensen zijn die de dood bij een hartstilstand accepteren en niet gereanimeerd willen worden. In het reanimatieonderwijs, dat wordt gegeven door instructeurs opgeleid door de Nederlandse Reanimatieraad, is in het lesplan aandacht voor niet-reanimatieverklaringen. Alle instructeurs van onze reanimatiepartners zijn opgeleid door de Nederlandse Reanimatieraad.

Doorgaans wijzen wij erop dat het altijd goed is voor mensen, zeker op een hogere leeftijd, om eens met hun arts te bespreken wat de gevolgen van gereanimeerd worden kunnen zijn. Is dit iets wat iemand zou willen of juist niet? Het is belangrijk om hier een weloverwogen besluit over te nemen. Wij adviseren mensen als zij de wens hebben niet gereanimeerd te worden, dit kenbaar te maken aan familie, vrienden en naasten. Zij zijn immers bij een hartstilstand vaak het eerst aanwezig. De niet-reanimerenpenning, niet-reanimerentatoeage of schriftelijke wilsverklaring zijn waardevolle aanvullingen, om dit ook extra kenbaar te maken. Alle drie zijn ze rechtsgeldig.

We horen zo nu en dan dat mensen op basis van onjuiste informatie besloten hebben, niet gereanimeerd te willen worden. Wij proberen mensen daarom in elk geval te informeren over de juiste feiten en cijfers uit onderzoek, zodat zij hun beslissing weloverwogen kunnen maken. We vinden het

daarom ook extra belangrijk dat mensen informatie over reanimeren van betrouwbare partijen krijgen en dat ze dit bespreken met hun arts om het in hun context te plaatsen.

Juridisch en ethisch aspect van niet-reanimerenwens
Met betrekking tot de opvolging van de niet-reanimerenwens in te praktijk willen wij nog twee aspecten belichten:

1. Het juridische aspect
   We vinden het belangrijk dat burgerhulpverleners juridisch beschermd zijn voor hun handelen uit ‘goed hulpverlenerschap’. Deze burgers zetten zich immers vrijwillig in om andere mensen te helpen in een levensbedreigende situatie. We willen geen drempels opwerpen om te starten met een reanimatie. Burgerhulpverleners kunnen nu volgens de richtlijn van de Nederlandse Reanimatieraad niet verkeerd handelen, omdat daarin is opgenomen dat het de burgerhulpverleners vrij staat de reanimatie voort te zetten dan wel te staken als tijdens de reanimatie een niet-reanimerenverklaring wordt gevonden. Ook wordt er in de richtlijn vermeld dat er niet gezocht dient te worden naar een niet-reanimerenverklaring. Dit is namelijk kostbare tijd, waardoor de uitkomst van de reanimatie nadelig kan worden beïnvloed. Bij een hartstilstand telt elke minuut.
2. Het menselijke aspect
   Een menselijk-emotioneel dilemma ontstaat als een burgerhulpverlener wordt geconfronteerd met een niet-reanimeerpenning tijdens de reanimatie, maar de overlevingskans zeer gunstig is bijvoorbeeld in de situatie dat er meteen gestart is met reanimatie en er snel een AED ter plaatse is. Er kan ook een dilemma ontstaan in het geval als er geen penning of tatoeage zichtbaar is, maar de aanwezige familie stelt dat het slachtoffer niet gereanimeerd wil worden. Wat moet de burgerhulpverlener in dergelijke situaties doen? De richtlijn van de Nederlandse Reanimatieraad geeft bescherming aan de burgerhulpverlener door aan te geven dat het hem of haar vrij staat om de reanimatie door te zetten of te staken. Deze keuze is echter niet eenvoudig. Wij vinden daarom dat een burgerhulpverlener zich vrij moet voelen om de reanimatie te staken maar dat er ook kan worden afgewacht totdat het ambulancepersoneel aanwezig is. De keuze zal gemaakt worden op grond van de situatie en de overtuiging die iemand op dat moment heeft. De Hartstichting vindt het niet haar taak om hier een normatief oordeel over uit te spreken.

Samenvattend, de Hartstichting zet zich actief in om Nederland hartveiliger te maken. Wij zijn blij dat de kans op overleving bij een hartstilstand, de laatste tientallen jaren enorm is toegenomen en dat de kwaliteit van leven bij de mensen die het overleven meestal goed is. Wij erkennen de wens van mensen om niet gereanimeerd te worden en hebben hier aandacht voor door goede informatie rondom de besluitvorming te geven en hierop in te gaan tijdens reanimatiecursussen. Wij zien een toegevoegde waarde van een niet-reanimerenverklaring, naast het op de hoogte brengen van de naaste omgeving. Daarnaast vinden wij dat de burgerhulpverleners juridisch beschermd moeten zijn voor hun goede handelen en zien wij dat er ethische dilemma’s zijn waar burgerhulpverleners en zorgprofessionals in de praktijk tegenaan kunnen lopen.